Slovenščina v stiku z drugimi jeziki

Tamara Mikolič Južnič
Jaka Čibej

Poletni raziskovalni tabor JANES 2016

Ljubljana, 8. 7. 2016

O čem bomo govorili

- Uvodna vprašanja
- Jeziki v prostoru in času
- Pojavljanje "tujega" v slovenščini
- Nekaj statistike o tujejezičnih elementih v korpusu JANES
- Zapisovanje tujejezičnih elementov
- Oblike tujejezičnih elementov
- Preklapljanje koda in načini preklapljanja
- Vzroki za preklapljanje

Za začetek – mirodvor

- Kaj je to, mirodvor? Kdo bi to besedo kdaj mogel razumeti, ako ne bi znal, da Nemec veli *Friedhof*? Učeni slovenski novinarji so očetje te strašne prikazni; kajti v nemškem je *Friede* mir, *Hof* dvor, obtorej *Friedhof*, mirodvor, a nič ne de, če *Friedhof* (govori se tudi *Freithof*) nij "dvor miru", nego samo "ograjen dvor" (*eingefriedeter Hof*). Kar nikomur na božjem svetu ne bi na um prišlo, to na um pride bistroumnemu Slovencu. [...] Uboga slovenščina! Mirodvorci s toboj delajo, kakor svinja z mehom; prestórili so te v gnjusen mirodvorsk jezik.
  (Vertec 1871, Jezikoslovne stvari)

"Ne mešajte popačenk v slovenski besednjak"

- Radijci na prvem programu - začelo se je uveljavljati angleška beseda vesel ali dober vikend. Dajte to prenehat, ne mešajte angleških popačenk v ta besednjak. Sicer bo ta ful kul generacija v prihodnosti pela Zdravljico v angleščini. Celo doktorji znanosti govorijo in rečejo deset besed, tri so tujke, tri so angleške, tri popačenke, sej komi še kej ostane. Slovenščina je ogrožena, res, na žalost. (Marjana z Gorenjske, Jezikovni svetovalni servis na Radio Slovenija 1, 2014)

Smo res tako posebni?

- Je uporaba tujejezičnih elementov nov fenomen?
- Se to dogaja samo slovenskim govorcem?
- Je to bolj stvar govora/nestandardnega jezika ali knjižnega jezika?
- Prevzete besede vs. tujejezični elementi

Uporabljate tuje besede v vsakdanji komunikaciji?

- Kratka vaja – v parih zapišite tri primere tujejezičnih prvin, ki bi jih uporabili pri vsakdanji komunikaciji.

Uporabljate tuje besede v vsakdanji komunikaciji?

- angleščina

  aja tvoj twingec je tud **ful kjut**

- italijanščina

  En postanek in **ciao**!

  Lepo bodi. **Čau**.

- nemščina

  menda tut tam velja, da je **muss** samo umret.

- južnoslovanski jeziki

  Ma **ajde bračo**.

Jeziki niso osamljeni

- Noben jezik ni otok.
- Uporaba tujih besed skozi zgodovino
  - stik z drugimi kulturami
  - sprememba življenjskih okoliščin
  - bogatenje jezika
  - sčasoma nekatere besede postanejo del jezika (prevzete besede)
- Kateri jeziki so v preteklosti vplivali na slovenščino?

"Tuje" v slovenščini

- **Prevzemanje** tujih besed
- Vrste prevzetih besed
  - sposojenke (pica, pice, pici, pico ...)
  - tujke (peugeot, peugeota, peugeotu, ...)
  - citatne besede (first lady)

Trening, birca, lajf iz gud.

Danes sem se naučil, da Betty Ford ni bila Bette Ford (prva je bila First Lady, slednja pa matador). #WhattaMistakaToMaka

Preklapljanje koda (code switching)

- uporaba drugega koda (ali drugih kodov) poleg svojega maternega jezika, izmenjavanje različnih jezikov/kodov
- pogoj za preklapljanje:
  - zadostno poznavanje (vsaj dveh) kodov
- Zakaj preklapljamo – jezikovni vidik:
  - premagovanje jezikovnih omejitev (manjkajoči izrazi)
  - učinkovitost (ruter – usmerjevalnik)
  - uspešn(ejš)a komunikacija (hashtag – ključnik)
  - …

Govor vs. splet

- Je raba tujejezičnih elementov v vsakdanjem govoru podobna tisti v tvitih, blogih, forumih, komentarjih?

- Korpus GOS
  - 8 zadetkov (7,2 na milijon) za good/gud
    10 zadetkov (9 na milijon) za gut [6x Lara Gut]

- Korpus JANES
  - 874 zadetkov (5,4 na milijon) za good/gud
    68 zadetkov (0,4 na milijon) za gut

Kako pogosto uporabljamo tuje besede?

- Tviti:
  - **8,353,515** (78.031,4 na milijon) besed označenih kot tujejezičnih
  - **6,210,610** tujejezičnih besed z malo začetnico (58.014,2 na milijon)
  - Tviteraši: 70 % vsaj 3 tujejezične besede, 40 % vsaj 10
- Blogi:
  - **406,553** (11.772,0 na milijon)
- Forumi:
  - **569,716** (12.104,2 na milijon)
- Komentarji:
  - **120,853** (5,636,1 na milijon)

Lastna imena

Imena pesmi

Citati

Kako zapisujemo tujejezične elemente?

- **citatni zapis**
  - kolk maš bonus score?
- **poslovenjeni zapis** – kakšen?
  - šerati, sherati, sharati, shareati, share-ati ...
- **krajšave**
  - tnx, plz

a pa gre za **gud** zadevo, al je good old copy / paste

kdo pa zdaj najbolj **muva** na zabavi? **Ajm 2 gud 2 B** hud.

damn.. a ne dela **gud**

Kako zapisujemo tujejezične elemente?

p | N good	767	
p | N gud	107	

p | N gut	65	
p | N guta	2	
p | N gutom	1	

Kako zapisujemo tujejezične elemente?

Fajn se zapleta!!! Me **liiiikeee** !!!!

V obrazni knjigi (facebook) bi se izrazil “Aj **lajk**”.

nej me en pospravi, da mi nebo treba kopalnice spucat, **plis**

Zato, Volkec, **pliz**, en **šnelkurz** pravilnega natakanja goriva.

Kolegu iz pisarne ukradli laptop in projektor. V kolikor kdo prepozna storilca se priporoča za pomoč. **RT plz** .

Raketa na pogon z golf žogicami? Yes, **please** :)

Kako zapisujemo tujejezične elemente?

	word	Frekvenca
p | N	lajk	457
p | N	lajkov	411
p | N	lajkam	193
p | N	lajka	154
p | N	lajkat	112
p | N	lajke	92
p | N	lajkajo	73
p | N	lajki	71
p | N	lajkal	70
p | N	lajkaš	65
p | N	lajkala	52
p | N	lajkaj	46
p | N	lajkanje	29
p | N	lajkate	27
p | N	lajkali	25
p | N	lajkajte	25
p | N	lajkamo	24
p | N	lajkom	23
p | N	lajku	17
p | N	lajkas	17
p | N	lajkanju	12
p | N	lajko	10
p | N	lajkalo	10
p | N	lajkanja	9
p | N	lajkih	8
p | N	lajkanjem	7
p | N	lajkati	6
p | N	lajkano	6
p | N	lajkou	5
p | N	lajkof	5
p | N	lajkfehtanje	5
p | N	lajkfehtanja	5
p | N	lajkane	5

Kako zapisujemo tujejezične elemente?

p | N	cool	485
p | N	kool	40
p | N	coolu	1

p | N	kul	17,794
p | N	kull	84
p | N	kulj	71
p | N	kuuul	29
p | N	kuul	16
p | N	kuuuul	10
p | N	huuuuuu	6
p | N	kuuuuuul	2
p | N	kuuuuul	2
p | N	kuuu	1
p | N	kll	1

Kako zapisujemo tujejezične elemente?

- Kdaj in zakaj citatno, kdaj in zakaj pa poslovenjeno?
- Kaj nam način zapisa pove o avtorju?

  - Negotovost pravilnega zapisa?
  - Izražanje identitete?
  - Pogostost rabe?

Kako se pojavljajo tujejezični elementi?

- Posamezne besede

najbolj **overrated** pilot v zgodovini F1

Random otroški pogovor pod oknom.

najboljša scena **ever**

Kako se pojavljajo tujejezični elementi?

- Besedne zveze

In ja **by the way**, nič vez in poznanstev

Sanjala sem, da sem si postrigla trepalnice na enem ocesu, kot **fashion statement**.

Malo mi je na "**short notice**".

Kako se pojavljajo tujejezični elementi?

- Stavki

Kje, kje, kje? **Please do tell**, lahko tudi na DM …

ne tega delat.. **think happy thoughts**. Zdej maš nov telefon!

doma mam še eno črno banano, **but inside its good , i think…**

Kako se pojavljajo tujejezični elementi?

- Povedi

Fantje, kapo dol! **Respect**!

Morda bo pa nekdo drug danes na blogu opisoval pripetljaj pred opičjo kletko – z druge perspektive seveda … **You know what I mean**.

Najbrž sem edina oseba, ki sovraži petke. Vedno gora dela in za vse se mudi. **Saturdays are more my thing**.

Tviterka @irenasirena

@davidkovic Point je v temu, da ne štekam tega	totally	random ponujanja. A danes pa čigumije posebej
Point je v temu, da ne štekam tega totally	random	ponujanja. A danes pa čigumije posebej
časopis na Petrolu in ti model ponudi še	munchmallow	. Ne zastonj, za plačat. Totally random
še munchmallow. Ne zastonj, za plačat.	Totally	random much? ##ɢ Evo, jutranja joga obraza
munchmallow. Ne zastonj, za plačat. Totally	random	much? ##ɢ Evo, jutranja joga obraza opravljena
D ##ɢ @Razdelilec Sicer je pa bolj djembe	trained	, ne bobni bobni. ##ɢ @mgerencer Okej, to
je zelena v fris. Center za ravnotezje	not	happy. #hrup ##ɢ @multikultivator intervju
zelena v fris. Center za ravnotezje not	happy	. #hrup ##ɢ @multikultivator intervju je
priimek, bo North Noth. Kar je še bolj	freaky	kot North West. ##ɢ Behind the Candelabra
Kar je še bolj freaky kot North West. ##ɢ	Behind	the Candelabra smo prevedli Moje življenje
napredovala iz 91/54 na 99/64. By doing	nothing	. Spi se mi. #pritisk ##ɢ Ah, čudoviti počitniški
Lihkar je bil. ##ɢ Odločila sem se, da imam	Antisocial	personality disorder. #SelfDiagnoseWednesday
. ##ɢ Odločila sem se, da imam Antisocial	personality	disorder. #SelfDiagnoseWednesday ##ɢ @multikultivator
menstruacijo? VE-DNO. ##ɢ @There_is_no_I	That	makes no sense. A glavobol tudi gre, če
dezert: D ##ɢ @2sto7 Ah, štekam. A " coffee	to	go " imajo in a je dražji ali cenejši?
dezert: D ##ɢ @2sto7 Ah, štekam. A " coffee to	go	" imajo in a je dražji ali cenejši? :) ##
, ki " razbija barvo globoko v laseh ".	I	lol'd. #reklame ##ɢ Za malo manj načičkano
ki " razbija barvo globoko v laseh ". I	lol'd	. #reklame ##ɢ Za malo manj načičkano poroko
. @opica @TomTomanic ##ɢ @photography_A_O	No	shit, tudi na Pošti lahko kupiš vse, pa
@vesnchek Zato je Subway že prvič propadel -	too	many fucking questions! : D @davidkovic

Vrste preklapljanja

- **Besedno preklapljanje**

  ("tag switching") – hashtag ali druga beseda v tujem jeziku znotraj sicer povsem slovenskega besedila

- prevzemanje ali preklapljanje?

Čakala ob 4: 45 pred avtobusom za Benetke, ko mi je le kapnilo, da grem danes na Dunaj **#facepalm** #prezgodajzamožgane

Kak **response** dobiš?

Vrste preklapljanja

- **Znotrajstavčno preklapljanje**

  iz slovenščine v tuji jezik in nazaj v enem stavku

Silimo pa vas tudi "**out of the box**": sanjali boste o arhitekturi, se učili od Roosevelta in kršili ustaljena pravila.

Bin popolnoma spremeni temo. (Njemu se **nije "baš prepucavalo"** s teboj).

Predvsem je zanimiva nova **drag n drop** funkcija pri tabelah in pa ebooks...

Vrste preklapljanja

- **Medstavčno preklapljanje** – tujejezični izraz je stavek/poved zase

kot pa da sem sumničava do vaskogar, polna dvomov in frustracij. **If I believe in good there will be good!** Torej, Sosed, krutosti bodo.

Pozdravljen, Matjaž! **Long tajm nou si!** (Petra s faksa in klepetavih kav)

Prvič sem slišala za Kevina Kampla in prvič sem ga tudi videla. **Is this a joke?** Kevin. Kampl. S tisto frizuro. Resno?

Zakaj preklapljamo?

- Vzroki za preklapljanje v elektronskih medijih:
  - Izkazovanje solidarnosti oz. pripadnosti skupini, izražanje identitete
  - Naslavljanje izbranega občinstva
  - Izražanje socialnega statusa
  - Pomanjkanje izraza
  - Pomanjkanje terminologije
  - Ustaljene fraze
  - Pisanje o določeni temi (npr. tabuji)
  - Izražanje čustev, odnosa (npr. neodobravanje, jeza, veselje)
  - Retorično sredstvo (prepričevanje bralcev, poudarjanje)

Izražanje pripadnosti/identitete

Si predstavljate da bi župan Benetk načrtoval kaj takega? **I Veneziani lo avrebbero gia' buttato in Canal grande ... Robe de matti!**

Vse je **pronto** . Se vidimo zvecer v Moby Dicku:)

Ekola, fatta la xe ;) Najlepša hvala vsem za izjemo podporo! #mms2014 **Viva** Ištra!

Naslavljanje izbranega občinstva

Thank you everybody, hvala vsem za izjemno vzdusje in podporo! Vedno je lepo biti v MB. Vas nosim s sabo do konca! #**badweekend**

NA TARBIŽU POSVET O VEČJEZIČNEM ŠOLSTVU **A TARVISIO CONVEGNO SULLE LINGUE STORICHE DELLA VALCANALE**

Če je že konzervativec morda bolj vezan na določene religiozne slogane, pa bi se liberalec kot zgled provokacijam v imenu sloganov zlahka ognil. **No good. Nije dobro.** Ni dobro.

Po pravilu: **Quod licet Iovi non licet Bovi**, oziroma: **Nije žvaka za seljaka.**

Pomanjkanje izraza

O, lej, ko si javno objavil svoj email naslov. Dodan na mojo **spam listo**! ; -)

Tudi **big deal** delat iz njenega appearanca je nesmisel.

Včeraj smo v Lutkovnem gledališču LJ, z odličnimi **stand up-isti** in glasbeniki, uspeli zbrati sredstva za našo Bosno. Bravo vsi! :)

V Delu smo pred časom pisali o "**ready-made**" spletni trgovini, če kaj pomaga

Ustaljene fraze

najboljs je bit kr doma dons... **just in case**;)

@bosstjanz čestitke! **great job!** it takes effort and dedication. res bravo!

Kje je moj spanec izpred dveh tednov? 5 ur na noč? **Come on!**

"Problematične" teme

Ja, itak. Če bi bilo življenje tako preprosto, bi bilo pa res fajn. **Sex, hot guys and good karma**.

Bejba ostaja fajn, ponosen na njene odločitve.... **And those boobs , oh, them boobs** :P

Srebrna medalja, osma za Slovenijo! **Goddamit** !

Izražanje čustev/odnosa

Uni **assholi**, ki se spravijo v prodajo nečesa retardiranega in potem te hočjo pofrendat na LinkedInu, da bi si širli network.

Zdej pa tko: če me teli **effin'** loleki od #big1team ne nehajo dodajat na @LinkedIn, jim bom fajn **lajf** zagrenila. #**promise**

omg! a so lahko besedila od bfm še boljša :P **i likeeee**

OMG, Amazon je po 10 letih " Not Ales? " spremenil v " Sign Out ". ***Does a little happy dance***

Retorično sredstvo – prepričevanje bralcev

Moram tole napisat ker … vidim, vidim, da me berete, »**but the hell if I know who you are**«! Ne resno, tukaj je zelo malo komentarjev in če ne bi bilo gospoda Googla, bi morda včasih že pomislila, da pišem sama sebi!

Chicks dig scars. Zajec me je ravno popraskal po roki. **Still counts, right?**

Točno to. Misliš da lahko obstaja boljši Joker? **No way!** :)

Retorično sredstvo - poudarjanje

Fantje, kapo dol! **Respect!** #Maribor

I Look To You je klasika, ena najlepših pesmi vseh časov, ki je zdaj dobila tako perfektno preobleko, da nimam pojma kdaj bom izklopil gumb za repeat. **I rest my case**, pravkar sem dobil najbolši, najmočnejši in najlepši komad vseh časov.

Zakaj vi uporabljate tujejezične elemente?

- Kateri od zgoraj navedenih razlogov je za vas osebno najpogostejši?
- Katere razloge bi še dodali?

Hvala za pozornost!